

DISSERTATIO

DE

ISOCRATE,
ORATORE GRAECO,

CUJUS PARTEM PRIOREM

ADPROB. SENAT. PHILOS. ACAD. ABOËNSIS,

P R Æ S I D E

MAG. JOHANNES BILMARK,

HIST. ET PHIL. PRACT. PROF. REG. ET ORD.

PRO GRADU

ventilandam proponit

GUSTAVUS HECKERT,

DALEKARLUS.

In Audit. Super. d. 22 Jun. 1798.

horis 2, m. confv.

ABOË

IN OFFICINA FRENCKELLIANA,

GROSSHANDLAREN

i STOCKHOLM,

OCH

BRUKS-PATRONEN,

HÖGÄDLE HERR

PEER LUNDGREN,

*Tilågnas i ödmjukhet denna Afhandling
af*

Des

Ödmjuka tjänare

GUSTAF HTCKERT.

DE
ISOCRATE, ORATORE GRÆCO,

PRÆFATIO.

Artium scientiarumque primordia, quo propius nascentis orbis incunabula attingunt, eo magis sunt obscura, adeo ut vix ac ne vix quidem agnoscenda indagantibus permittant sui vestigia. Probabile admodum est, in ista generis humani infantia, præstantissimas hominibus concessas facultates, rationem scilicet & orationem, parum valuisse, singulis in comparatione rerum, ad victum & amictum maxime necessariorum occupatis, ac sequegrem vitam degentibus, ferme adinstar barbarorum, in vastissimis Americæ sylvis adhuc errantium. Postquam autem horum posterius incommoda, quibus in statu naturali quotidie premebantur, evitaturi, et studio cum desideratam tranquillitatem tum aliqualem obtinendi commoditatem in civitates commigrarunt, suæque arbitria in causis majoris momenti decretis unius personæ sive physicæ sive moralis submiserunt, libertatis tamen, qua antea gavisi fuerant, non adeo sunt obliiti, ut non ejus tantum retinerent, quantum status civilis ferret ratio. Quare etiam negotia, civitatem concernentia, non ex unius beneplacito, sed juxta prudentiorum civium, qui ingenio & eloquio pollebant, suffragia tunc decidebantur. Quotquot igitur vel alios sibi devincire, vel præ cæteris in publicis eminere voluerunt consultationibus, in eo elaborarunt, ut facultatem ad persuadendum accommodatè dicendi, cui Eloquentiæ nomen deinceps fuit tributum (a), sibi acquirerent. Annales igitur docent, in civitatibus per orbem olim celebribus, nullum fere negotium ad finem perductum absolutumque, nullum bellum vel indictum vel compositum, nullam legem vel latam vel abrogatam fuisse, nisi populum de re suscipienda ejusque in salutem publi-

A

cam

(a) Vid. Ciceronis de inventione Libr. I, Cap. 2.

cam vi aliquis antea instruxisset Orator, civiumque suo consilio duxisset decreta. Eloquentiæ igitur præcipuus fuit usus in rebus Politicis & forensibus; unde intellectu est facillimum, quid causæ fuerit, quare Gentium antiquarum Politici & quotquot summam rerum administrarunt, in eloquentia colenda atque perficienda operam enixe collocaverint.

§ I.

Gentium antiquarum, si ab Ægyptiis & nonnullis forte aliis discesserimus, primi habentur Græci, quos de flore artium, scientiarumque promovendo optime meritos proponunt Historiæ Litterariæ Scriptores. Quod sicut in genere est veritati consentaneum; ita hoc elogium speciatim de Artibus elegantioribus & arte Oratoria valet. Superfunt enim adhuc, velut tabulæ ex Litterarum naufragio collectæ, plurima ingenii atque industriæ eorum monumenta, quæ populum arguunt ingeniosissimum, & artibus illis tam excolendis quam perficiendis natum quasi factumque. Ut enim plurimas easdemque præstantissimas artium reliquias nunc prætereamus, in confesso est, veteres Græcos omnibus aliis palmam eloquentiæ præripuisse: (a) *Græcis ingenium*, verba sunt Horatii (b), *Græcis dedit ore rotundo. - Musa loqui*. Eam enim Græci sibi comparaverant eloquentiæ laudem, ut ad eorum imitationem semet componerent præstantissimi tam Romani, quam aliarum Gentium Oratores, omni in id studio incumbentes, ut ad Græcorum dictionem quam proxime accederent. Quam arduus vero hic fuerit conatus, vel exinde colligi potest, quod unicum habeamus MARCUM TULLIUM CICERONEM, quem egregiis Græciæ Oratoribus parem judicare liceat, quem vero superiorem, citare possumus neminem. Postquam autem jamdiu apud Græcos:

excul-

(a) Vid. Ciceronis de oratore Libr. I. Cap. 4.

(b) Vid. Libr. de arte Poëtica v. 323 seq.

exulta fuisset Eloqventia, nonnullis eorum in mentem veniebat, id, quod in aliorum orationibus pulchrum fuit atque venustum, observare (c), observatumque certis quibusdam adstringere præceptis & regulis; unde nova exstiterit disciplina, Rhetorices nomine deinceps insignita, sicut illi, qui in hoc eruditionis campo se exercebant, Rhetores appellabantur. Hos inter memoria imprimis digni sunt *EMPEDOCLES* Agrigentinus, quem primum huic disciplinæ operam impendisse narrant Historici, & *ANTI-PHON*, qui primus Litteris mandavit, quæ observanda esse existimavit, Eloqventiæ præcepta; quibus deinde successerunt *GORGIAS* Leontinus, Empedoclis, ut traditur, discipulus, *THRASPMACHUS* Calcedonius, *PRODICUS* Chius, *Abderites* *PROTAGORAS* & multi alii (d). Ut vero artifices optime judicant de eo, quod in sua cujusque arte est pulchrum ac venustum; ita etiam veterum Oratorum non pauci in præceptis Eloqventiæ tradendis multam collocarunt operam; unde factum, ut dictu sæpe sit difficile, utrum in Oratorum vel Rhetorum numerum quidam Eruditorum Græciæ sint referendi. Quos inter præcæteris nominandus est magnus ille Eloqventiæ Magister *ISOCRATES*, unus ex decem præstantissimis Græciæ Oratoribus, *cujus e ludo*, ut verbis utamur *CICERONIS* (e), *tamquam ex equo Trojano, innumeri principes exierunt*; qui interdum Orator, interdum etiam Rhetor ab harum Litterarum Scriptoribus nominatur (f). Nos solitum ac longo jam tempore receptum morem secuti, nomen Oratoris ei tribuere non dubitamus, licet certo non constet, an publice & in concione populi aliquam habuerit orationem. Sicut autem propter ingenium valde inclaruit, ita vitam ejus & merita non pauci consignarunt, quorum

A 2

qvi

(c) Vid. *QUINTILIANI* Institut. Orat. Libr. III Cap. 2.

(d) Vid. *QUINTIL.* Libr. modo citat. Cap. I.

(e) Vid. *CICERONIS* de Orat. Libr. II. Cap. 22.

(f) *Exstitit igitur Isocrates . . . (cujus domus cunctæ Græciæ quasi*

qui ad nostram pervenerunt notitiam strictim nominabimus. Antiquos inter citasse sufficiat PLOTARCHUM, PHILOSTRATUM, & DIONYSIUM Halicarnasensem, inter recentiores autem præter FRED. G. FREYTAG, qui decadem edidit Oratorum & Rhetorum Græcorum, quibus statux honoris causa fuerunt positæ, & Dav. RUHNKENIUM, qui Historiam criticam Oratorum Græcorum conscripsit, Speciatim quoque Gottl. Bened. SHIRACH edidit *disertationem Hæle an 1765 in 4to* duabus constantem partibus, quarum altera de vita Isocratis, altera autem de genere ejus scribendi fusa & erudite agit (g). Quamvis vero memoratam hanc disertationem conspiciere nobis non licuerit, nè tamen actum agere videamur, nostra qualiscunque in eo versabitur opera, ut, expetita prius Legentium mitiori censura & æquanimirate, non modo vitam Isocratis in hac opella, sed characterem & ingenium in secutura parte posteriori, scriptis ejus ubique in subsidium vocatis, breviter depingamus.

§. II.

Circa Olympiadem LXXXVI, Athenis, Lyfimacho Myrrhinasio ibidem Archonte (a), lucem vidit ISOCRATES, Oratore *Lysia* duobus & viginti annis natu minor, sex autem vel septem *Platone* major (b). Pater ejus fuit THEODORUS, Erchientis, civis Atheniensis, mediocris conditionis, cujus vero servi, tiliarum fabri, tantas domino ac magistro suo paraverant divitias, ut magnis in republica muneribus admoveretur, & liberos suos, quorum

ludus, quidam patuit atque officina dicendi) magnus Orator & perfectus Magister, quamquam forensi luce caruit, intraque parietes aluit eam gloriam, quam nemo quidem, meo judicio, est postea consecutus, vid. CICER. in Bruto Cap. 8 & in Quæstion. Tuscul. Libr. I. Cap. 4 Rhetor nominatur.

(g) Vid. FABRICII Biblioth. Græc. edit. HARLES Libr. 2 C. 26.

(a) Vid. Plutarchi vit Isocratis, Diogenes Laërtius in vitis Philosoph. Dionysius Halicarn. de antiquis Rhetoribus.

rum præter Isocratem tres habuit filios & unicam filiam, optime educare posset. Isocratem imprimis quod attinet, in confesso est, eum a præstantissimis, qui hoc tempore floruerunt, Eloquentiæ Magistris fuisse eruditum, artisque Oratoriæ cognitione imbutum. Audivit enim & *Prodicum Chium*, & *Gorgiam Leontinum*, & *Tisiam Syracusanum*; quibus nonnulli addunt *Theramenum* Oratorem (c). Neque vero a vehementibus illis, quibus hac tempestate patria sua agitabatur, turbis immunis fuit paterna domus, quæ gravem omnino rei familiaris fecit jacturam. Dirutis enim in bello, quod Athenienses cum Lacedæmoniis tunc gesserunt, omnibus fere patris sui possessionibus, factum est, ut qui magnas aliquando jure hereditario expectare posset opes, omni prorsus privaretur patrimonio (d). Quid igitur adolescenti, in has angustias redacto, & gloriæ nihilominus cupiditate flagranti, agendum supererat? Sicut erectæ fuit indolis, ita omni in id studio incumbendum secum statuit, ut ingenium, quo eum natura ornaverāt, acerrimum excoleret. Ad rempublicam vero dum animum applicuisset, statim sensit, se duabus destitutum facultatibus, in ea palæstra, quam ingressus fuerat, ut negotia ex voto succederent, apprime necessariis. Iteratis enim experimentis satis didicit, deesse sibi eam & animi audaciam & vocis contentionem, quas in suis Oratoribus postulabant sui cives. Invita igitur Minerva nihil actorus, aliam ad gloriam & opes sibi parandas, viam inire constituit, cogitataque sua Litteris mandando, patriæ civibusque tantum, quantum posset, emolumenti adferre decrevit (e). Enimvero antequam longius in stadio incepto progredimur, juvat exemplum quoddam probitatis Isocratis, quo rarius, eo luculentius, præsertim, quum

A 3

ado

(b) *Plutarchi Libr. citat.*

(c) *Quod quidem sine hæsitacione adfirmat Plutarchus Libr. cit., sed ut rem dubiam narrant Dion. Halicarn. & Suidas in vita Isocratis.*

(d) *Vid. Plutarchi loc. cit. & Dion. Halicarn. loc. cit.*

adolescentes seipſos magis, quam alios, reſpicere ſoleant, in medium proferre. Memoriae ſcilicet prodiit PLUTARCHUS, Theramienem, oratorem illum, quem Iſocratis fuiſſe præceptorem ſupra indicavimus, dum ob ſtudium in rempublicam, in triginta tyrannorum, qui dominatum Athenis occupaverant, odium incidiſſet, ne ab his comprehenderetur, ad aram in curia confugiſſet, cæterisqve omnibus metu velut attonitis, Iſocratem, amore in patriam & præceptorem fideliffimum accenſum ſincerimo, ſurrexiſſe, innocentiae ejus ſua oratione patrocinatorum. Effuſam videre nobis videmur non hominum modo, ſed geniorum etiam coronam, ad ſpectaculum duorum amicorum, inter ſe certantium, quis alterum probitate, quamvis hæc vitæ periculo conſtaret, ſuperaret. Sed non paſſus eſt Theramenes, ut Iſocrates iſti, quam ſibi propoſuerat, ſe exponeret alex, ingenuè profeſſus, privata ſibi calamitate id futurum acerbius, ſi cui amicorum ſua cauſa periculum crearetur (f). Non equidem ignoramus, hoc factum Iſocratis a Cel. HARLES indubium vocari, ex eo capite, quod nonnulli Scriptores (g) idem de *Socrate* perhibeant. Quod tamen ad convellendam fidem narrationis Plutarchi eo minus valet, quod & recentioris Scriptoris iſta ſit præſumptio, & nominum non multum discrepantium facilis fieri potuerit permutatio. Majorem quidem haberet vim argumentum a verecundia & timiditate Iſocrætiſ deſumptum, quod tamen nec rem ipſam conficit, multiplici docente experientia, juſtum dolorem & ex hoc natam vehementem indignationem torpidis etiam addere animum, ut virtus præcordia redeat.

§. III.

Progredimur jam, quibusqve imprimis adminiculis tantas ſibi comparaverit divitias, tantamqve conſecutus ſit

(e) vid. *Epistol. Iſocratis ad Philippum*, item *ad Mityl.* nec non *Ciceronis de Oratore Libr. II Cap. 3.*

(f) Vid. *Plutarchi Libr. citat.*

fit nominis celebritatem, paucis ostensuri. Quamvis igitur voce non valeret, Eloquentiæ tamen studio non renunciavit, sed ingenio atque calamo aliis inservire operose nitebatur. Composuit enim pro aliis, suam defensuris causam, præcipue vero rempublicam capeßere volentibus, Orationes, quarum argumentum, non ad morem Sophistarum, res concernebat frivolas, aut mere curiosas, sed quarum disquisitio tam singulis civibus, quam integris Nationibus esset utilis, easque ita elaboratas, ut & rationum soliditas & stili elegantia easdem ex æquo commendaret. Hinc igitur factum, ut optimæ indolis atque acerrimi ingenii Græciæ juvenes ab eo in civili præcipue Eloquentia, quam a forensi primus distinxerat, erudiri cuperent, quos inter, qui vitam Isocratis condiderunt, nominant Hyperidem, Ixam, Xenophontem, Theopompum Chium, Ephorum Cumanum, Thrasimachum, Demosthenem, aliaque Litteratæ Græciæ Lumina. Præter institutionis vero successum, quo Isocrates valuit, singulari præditus fuit sagacitate in detegendis atque dignoscendis discipulorum ingeniis. Ferunt nempe, Demosthenem, ad illum, Rhetoricam docentem, accessisse, atque paupertate pressum, ingenue professum, se mille drachmas, quanti doceret Isocrates, huic numerare non posse, se autem ducentas, quas possideret, daturum, si modo quintam artis partem ei cognoscere liceret. Cui Isocrates, qui summum Græciæ Oratorem hunc juvenem olim futurum prævidebat, respondit: *ε τεμακίζομεν, ὦ Δημόθευσε τὴν πραγματείαν ὥσπερ δε τὰς καλὰς ἰχθύας ὅλες πωλῶμεν, ἔγω καὶ σοι, εἰ βέλαιοι ματέδευεν, ὅλοιον ἀποδόσθαι τὴν τέχνην*, idest: *Non comminuere in frustra solemus, O Demosthenes, artem nostram; sed quemadmodum bonos pisces vendimus integros, sic & ego tibi, si discipulus meus esse voles, artem numeris suis absolutam tradam (a)*. Si porro calculum instituamus salariorum, quæ Isocrates a discipulis, in suam scholam

ad.

(a) Vid. PLUTARCHI Vit Isocratis p. m, 1023.

admissis, postulavit, non mirabimur, ejus opes insigniter quovotannis increvisse. Esto enim, eum mille drachmas tantummodo accepisse, & quemlibet proinde discipulum ad tenorem nostræ monetæ circiter 90 thaleros Imperiales pependisse, attamen quum centum & ultra simul numerare posset Scholares, quisque intelligit Isocratis opes & ex schola redditus fuisse plane insignes (b). Quamobrem etiam de eo testatur PLUTARCHUS, tantas eum coëgis-
se pecunias, quantas nemo alius oratoriæ artis Magister habuit (c). Et quum magna etiam apud Principes hujus ætatis, quos suis scriptis libi devincire studebat, gratia valuerit, multis quoque & amplissimis ab eis iterum iterumque ornatus fuit muneribus Memoriam nimirum proditum est, illum a TIMOTHEO, Cononis filio, qui adhuc juvenis institutione Isocratis usus, multas cum ipso peragrasset urbes, pro Litteris, ad Athenienses mittendis, integrum accepisse talentum, e pecuniis, in expeditione samia partis, desumptum (d). Præterea quoque a NICOCLE, EVAGORÆ filio, Cypriorum Rege, ob Orationem ei inscriptam, in qua tamen populo patrocinator & officiis Regum expositis eum ad regnum clementer ac feliciter administrandum præceptis instituit saluberrimis, viginti talentis fuit donatus (e). Tantis vero instructus opibus non potuit non in civium suorum invidiam incidere, adeo ut ter designaretur trierarchus, cui injectum fuit triremem suis

(b) Præmium institutionis a quovis discipulo solvendum perhibet Dnus ROLLIN fuisse duo millia drachmarum vid. *L' Histoire Ancienne Tom. XII p. m. 301*; sed quia fide hoc adferatur, ignoramus, quum aliud ex citato inter ISOCRATEM & DEMOSTHENEM contractu sequatur. Præterea in laudem Isocratis præeunte Plutarcho hoc addit Dnus ROLLIN citat loco: *qu'il ne prénoit rien des Citoyens d' Athènes, mais seulement des Etrangers.*

(c) Vid. PLUTARCH: in vit Isocratis p. m. 1026.

(d) Vid. PLUTARCH. Loc. nuper citat.

(e) Vid. PLUTARCHI Loc. nuper cit.

fuis sumtibus in patriæ necessitates instruere, quod vero sumtuosum onus bis a se amovit (f).

§. IV.

Quamvis autem ISOCRATES tantas, quantas modo commemoravimus, sibi comparasset opes; verisimile tamen non est, eum avaritiæ stimulis fuisse agitaturn, sed potius cæterorum sui ævi Philosophorum, vix pro minori salario docentium, morem esse imitatum. Profecto ab initio Scholæ a se constitutæ, in lucri studium non propendebat. Perhibent enim Scriptores, illum, quando merces prima vice ei numeraretur, lacrymas effudisse, seque hac accepta venundatum, esse conquestum, simulque promisisse, se decem millia drachmarum ei daturum, qui animi audaciam & vocis magnitudinem ei tribueret (a). Sicut autem invidia est gloriæ comes; ita Isocrates vehementissimis Sophistarum, exagitatus fuit calumniis, de fama ejus, quantum posset, detrudere annitentium, plurimasque ei adferentium molestias. Optimum vero ei præbuit solatium amicitia sapientum ac proborum, quorum utebatur confortio. Arctissimo imprimis cum PLATONE, magnæ inter cives suos auctoritatis & dignitatis Viro (b), multisque aliis, quibus patria sua hoc tempore floruit, conjunctus fuit familiaritatis vinculo, quorum prolixam ac continuam in se benevolentiam fuit expertus. Litterarum quoque cum PHILIPPO, Macedonum Rege, habuit commercium, multa ei subministrans consilia, quorum in rebus suis gerendis PHILIPPUS sæpe agnovit præstantiam (c). Quum vero idem Rex, suis non contentus ditionibus, bellum Atheniensibus intulisset, & totius ferme Græciæ

B

vire
s

(a) vid. *PLUTARCHI* in vita *Isocratis*.

(b) Vid. *Reise des Jungen Anacharsis durch Griechenland von BARTHELLEMI* Part. II p. 113 seq.

(c) Vid. *Hieron. WOLFII Scripta Isocratis* p. m. 972 seq.

vires in gravissima ad Cheronæam clade contrivisset, Isocrates accepto de ingenti ista Atheniensium clade nuntio, ægritudine confectus, indicta sibi inedia, mortem appetiit, anno ætatis nonagesimo octavo, quum prius trium EURIPIDIS fabularum primos recitasset versus (d). In memoriam magni hujus, dum viveret, & post fata desideratissimi Oratoris, supra sepulchro ejus erecta fuit columna triginta cubitorum, in cujus fastigio Siren septem cubitorum ad eloquentiæ suavitatem designandam, fuit collocata (e). Neque procul inde abfuit mensa, in qua parentes & præceptores sui, & inter cæteros Gorgias, sphaeram cælestem inuens, repræsentabantur (f). Dicavit etiam Isocrati statuam æream Timotheus, Cononis filius, cum hac Inscriptione.

Τιμόθεος Φίλιππος τε χάριν ζηνόντι & προτιμῶν
 Ἰσοκράτης ἐκὼ τὴν δ' ἀνέθηκε Θεῶσι.

Λεοχάρης ἔργον. id est:

*Hanc statuam Isocratis voluit sacrare deabus
 Timotheus, constans cultor amicitie*

Leocharis opus (g).

Aphareus quoque, quem filium adoptaverat Isocrates, statuam ei erexit in æde Jovis Olympii, cui hæc insculpta fuerunt verba:

Ἰσοκράτης ἀφάρους πατὴρ ἐκὼνα τὴν δ' ἀνέθηκε
 Ζῆνι, Θεῶς τε σέβων, καὶ γονέων ἀρετὴν. Id est
*Effigiem patris hancce Jovi Isocratis pietatis
 In patrem atque Deos ergo Aphareus posuit (h).*

Atque hæc sunt pauca illa, quæ de vita & charactere Isocratis in medium adferre nobis licuit; filium vero diditionis heic abrumpere nos cogit temporis, quæ premimur, angustia; quod vero, si meliorem obtinemus occasionem, aliquando forsitan retractabimus.

(d) Vid. Plutarchi Libr. cit.

(e f) Vid. cit. Plutarchi Libr. p. 1031 & seq.

(g & h) Vid. cit. PLUTARCHI Libr. p. 1032 & seq.